

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ Γ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλους Πολιτικά

Τῷ περὶ πολιτείας ἐπισκοποῦντι, καὶ τίς ἐκάστη καὶ ποία τις, σχεδόν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτέ ἐστιν ἡ πόλις. Νῦν γὰρ ἀμφισβητοῦσιν, οἱ μὲν φάσκοντες τὴν πόλιν πεπραχέναι τὴν πρᾶξιν, οἱ δ' οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ὀλιγαρχίαν ἢ τὸν τύραννον τοῦ δέ πολιτικοῦ καὶ τοῦ νομοθέτου πᾶσαν ὁρῶμεν τὴν πραγματείαν οὕσαν περὶ πόλιν, ἡ δέ πολιτεία τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις. Ἐπεὶ δ' ἡ πόλις τῶν συγκεμένων, καθάπερ ἄλλο τι τῶν ὄλων μὲν συνεστώτων δ' ἐκ πολλῶν μορίων, δῆλον ὅτι πρότερον ὁ πολίτης ζητητέος· ἡ γὰρ πόλις πολιτῶν τι πλῆθος ἐστίν. Ὡστε τίνα χρὴ καλεῖν πολίτην καὶ τίς ὁ πολίτης ἐστὶ σκεπτέον. Καὶ γὰρ ὁ πολίτης ἀμφισβητεῖται πολλάκις οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι πάντες εἶναι πολίτην· ἐστὶ γὰρ τις ὅς ἐν δημοκρατία πολίτης ὢν ἐν ὀλιγαρχία πολλάκις οὐκ ἐστὶ πολίτης.

(Γ1, 1-2)

Ὁ πολίτης οὐ τῷ οἰκεῖν που πολίτης ἐστίν (καὶ γὰρ μέτοικοι καὶ δοῦλοι κοινωνοῦσι τῆς οἰκίσεως), οὐδ' οἱ τῶν δικαίων μετέχοντες οὕτως ὥστε καὶ δίκην ὑπέχειν καὶ δικάζεσθαι (τοῦτο γὰρ ὑπάρχει καὶ τοῖς ἀπό συμβόλων κοινωνοῦσιν) ... πολίτης δ' ἀπλῶς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ὀρίζεται μᾶλλον ἢ τῷ μετέχειν κρίσεως καὶ ἀρχῆς. ... Τίς μὲν οὖν ἐστὶν ὁ πολίτης, ἐκ τούτων φανερόν· ὃ γὰρ ἐξουσία κοινωνεῖν ἀρχῆς βουλευτικῆς καὶ κριτικῆς, πολίτην ἤδη λέγομεν εἶναι ταύτης τῆς πόλεως, πόλιν δέ τὸ τῶν τοιούτων πλῆθος ἱκανόν πρὸς αὐτάρκειαν ζωῆς, ὡς ἀπλῶς εἰπεῖν.

(Γ1, 3-4/6/12)

A 1. Να αποδώσετε στη νέα ελληνική τα αποσπάσματα : «ἐπεὶ δ' ἡ πόλις ... ἐκ τούτων φανερόν».

Μονάδες 10

B 1. «σχεδόν πρώτη σκέψις περὶ πόλεως ἰδεῖν, τί ποτέ ἐστιν ἡ πόλις» : Ποια ζητήματα υποστηρίζει ο Ἀριστοτέλης ὅτι ανακύπτουν στην επισκόπηση «περὶ πολιτείας»; Γιατί καθίσταται απαραίτητη ἡ διερεύνηση τῆς πόλης;

Μονάδες 10

B 2. α) Γιατί ο Ἀριστοτέλης υποστηρίζει ὅτι πρέπει να διερευνηθεῖ ἡ ἐννοια «πολίτης»;

β) Ποια εἶναι τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία χαρακτηρίζεται κάποιος πολίτης ;

Μονάδες 10

B 3. Στο δεύτερο ἀπόσπασμα του πρωτότυπου κειμένου ο φιλόσοφος δίνει ἕναν ὀρισμὸ τῆς πόλης. Σε τι διαφέρει αὐτός ο ὀρισμὸς ἀπ' αὐτὸν που ἀκολουθεῖ στο μεταφρασμένο κείμενο ;

Ἡ κοινωνική οντότητα που προήλθε ἀπὸ τὴ συνένωση περισσοτέρων χωριῶν εἶναι ἡ πόλη, μια κοινωνική οντότητα τέλεια, που μπορούμε να πούμε ὅτι πέτυχε τελικὰ τὴν ὑψίστη αὐτάρκεια· συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τὴ ζωὴ, στην πραγματικότητα ὁμως ὑπάρχει για να εξασφαλίζει τὴ καλὴ ζωὴ. Ἡ πόλη, επομένως, εἶναι κάτι που ἦρθε στην ὑπαρξὴ ἐκ φύσεως, ὅπως ακριβῶς και οἱ πρώτες κοινωνικές οντότητες, ἀφοῦ αὐτὴ εἶναι τὸ τέλος ἐκείνων κι ἀφοῦ αὐτὸ που λέμε φύση ἐνός πράγματος δεν εἶναι παρὰ ἡ μορφή που αὐτὸ ἔχει τὴ στιγμὴ τῆς τελείωσης, τῆς ολοκλήρωσής του : αὐτὸ δε λέμε, πράγματι, πως εἶναι τελικὰ

η φύση του κάθε πράγματος π.χ. του ανθρώπου, του αλόγου ή του σπιτιού, η μορφή δηλαδή που το κάθε πράγμα έχει όταν ολοκληρωθεί η εξελικτική του πορεία; Επίσης : ο τελικός λόγος για τον οποίο υπάρχει ένα πράγμα είναι κάτι το έξοχο, και η αυτάρκεια είναι τελικός στόχος και, άρα, κάτι το έξοχο. Όλα αυτά κάνουν φανερό ότι η πόλη ανήκει στην κατηγορία των πραγμάτων που υπάρχουν εκ φύσεως και ότι ο άνθρωπος είναι ένα ον προορισμένο από τη φύση να ζει σε πόλη (πολιτικόν ζῷον).

Μονάδες 10

B 4. Ποια σημασία έχει η λέξη πόλις στον αρχαίο ελληνικό λόγο και ποιο είναι το περιεχόμενο της στα Πολιτικά του Αριστοτέλη;

Μονάδες 10

B 5. Για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής να βρείτε μια ετυμολογικά συγγενή απ' όλο το πρωτότυπο κείμενο : υπερόπτης, διατακτική, καταβολή, συζήτηση, συμφωνητικό, αντίρρηση, ζωγραφιστός, σύγκλητος, πρόσκοπος, κειμήλιο.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Περὶ μὲν τῆς οἰκειότητος τῆς ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους οἶμαί σε πολλῶν ἀκηκοέναι, συγχαίρω δέ σοι **πυνθανόμενος**, πρῶτον μὲν ὅτι **τῇ δυναστείᾳ** τῇ παρούσῃ κάλλιον χρῆ τοῦ πατρὸς καὶ φρονιμώτερον, ἔπειθ' ὅτι προαιρεῖ δόξαν καλὴν κτήσασθαι μᾶλλον ἢ πλοῦτον μέγαν συναγαγεῖν. Σημεῖον γὰρ οὐ μικρὸν ἐκφέρεις ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς δυνατὸν μέγιστον, ταύτην ἔχων τὴν γνώμην ὥστ' , ἦν ἐμμείνης τοῖς περὶ σοῦ νῦν λεγομένοις, οὐκ ἀπορήσεις τῶν ἐγκωμιασομένων τήν τε φρόνησιν τὴν σὴν καὶ τὴν προαίρεσιν ταύτην. Ἦγοῦμαι δὲ καὶ **τὰ διηγγελμένα** περὶ τοῦ πατρὸς σου συμβάλλεσθαι μεγάλην πίστιν πρὸς τὸ δοκεῖν εὖ φρονεῖν **σε** καὶ διαφέρειν **τῶν ἄλλων**.

Ἰσοκράτους Ἐπιστολή Τιμοθέῳ 1-2

Δεξιλόγιο

οἰκειότης : η φιλία

δυναστεία : η βασιλική εξουσία

συνάγω : συγκεντρώνω

ἐκφέρω τι : παρουσιάζω, εμφανίζω

σημεῖον : απόδειξη

ἀπορῶ τινος : στερούμαι κάτι

διαφέρω τινός : υπερέχω από κάποιον

Παρατηρήσεις

Γ 1. Να μεταφραστεί το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ 2. **πυνθανόμενος, τῇ δυναστείᾳ, τὰ διηγγελμένα, σε, τῶν ἄλλων** : Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι ὀροι.

Μονάδες 5

Γ 3. α) “ἦν ἐμμείνης τοῖς περὶ σοῦ νῦν λεγομένοις” : Να βρεθεί η απόδοση, να χαρακτηριστεί ο υποθετικός λόγος και να τραπεί στο είδος της αόριστης επανάληψης στο παρελθόν.

Μονάδες 3

β) ο πλάγιος λόγος που εξαρτάται από το «οἶμαι» να γίνει ευθύς.

Μονάδες 2

Γ 4. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω

λέξεις του κειμένου :

- **ἀκηκοέναι** : τον ίδιο τύπο στο μέλλοντα, στην ίδια φωνή.
- **χρῆ** : το ίδιο πρόσωπο στην ευκτική του ίδιου χρόνου.
- **προαιρεῖ** : το ίδιο πρόσωπο, στην ίδια ἐγκλιση, στον ἀόριστο β΄ της ίδιας φωνῆς.
- **κτήσασθαι** : το β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα.
- **ἐκφέρεις** : το α΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του παρακειμένου στην ίδια φωνή.
- **ἐμμείνης** : το γ΄ πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής του υπερσυντελικού στην ίδια φωνή.
- **τοῖς λεγομένοις** : την ονομαστική του πληθυντικού αριθμού στο θηλυκό γένος.
- **προαίρεσιν** : τη δοτική του πληθυντικού αριθμού.
- **μεγάλην** : την ίδια πτώση, στο ίδιο γένος και αριθμό στο συγκριτικό βαθμό.
- **τῶν ἄλλων** : την αιτιατική ενικού αριθμού στο ουδέτερο γένος.

Μονάδες 10

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΓΟΥΝΗΣ Α .- ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ Σ. - ΜΩΥΣΙΑΔΟΥ Ι. - ΠΑΤΣΙΑΣ Β. - ΠΟΡΓΙΑΛΙΔΟΥ Α.- ΤΣΙΑΒΟΥ Β. - ΒΑΙΝΑ Ζ. – ΚΩΤΙΤΣΑ Κ. - ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ Ζ.